

BUDAÖRS / WUDERSCH

BUDAÖRS FELVIRÁGZÁSA

Budaörs a budai hegyvidék legnagyobb települése. Történetét, kultúráját a fővároshoz való közelség, valamint a német nemzetiségű lakosság határozta meg.

A török hódoltság után az első telepeseket gróf Zichy Péterné Bercsényi Zsuzsanna hívta be, akikkel 1721. április 24-én kötött szerződést. Az egyezmény számos kedvezményt biztosított, ezzel is letelepedésre ösztönözve az ide érkezőket. Az 1739-es pestisjárvány törést okozott a település fejlődésében, az ezt követő betelepítések után azonban, köszönhetően a járvány- és háborúmentes időszaknak, békésebb évtizedek következtek, amelyek kedveztek a társadalmi és gazdasági viszonyok megszilárdulásának.

Budaörsön a földrajzi adottságok elsősorban a szőlőtermesztésnek kedveztek, amely művelési ág a XIX. században teljesedett ki. Ennek a virágzó kultúrának a legszebb emlékei azok a préházak és pincék voltak, amelyek a településtől északra önálló falut alkottak.

A virágzó időszaknak a filoxéra (szőlőgyökértetű) vetett véget, amely az 1880-as évek végére Budaörs szőlőinek nagy részét elpusztította. A későbbi években ezek egy részét helyreállították, illetve új területeket is kialakítottak, de borszőlőt elsősorban már csak saját szükségletre termeltek. Piacra a csemege-szőlőt, elsősorban a csiri-csurit vitték. A gazdák emellett másik megélhetési lehetőséget is kerestek: Budaörs az 1920-as évekre az ország egyik legjelentősebb őszibarack-termesztője lett.

Annak ellenére, hogy Budaörs korán polgárosodott, a megélhetésben kiemelkedő szerepet játszott a gazdálkodás. Emellett azonban fejlett iparral rendelkezett, a településen kisebb üzemek, gyárak is működtek: Hölle-pezső, Eller-kötőde stb.

...

DIE BLÜTEZEIT VON BUDAÖRS

Budaörs ist die größte Gemeinde im Budaer/Ofner Bergland. Ihre Geschichte und Kultur wurden durch die Nähe zur Hauptstadt, sowie von der ungarndeutschen Bevölkerung geprägt.

Nach der Türkenherrschaft hat Zsuzsanna Bercsényi, die Ehefrau des Grafen Péter Zichy die ersten Siedler ins Land geholt, mit denen sie am 24. April 1721 einen Vertrag abschloss. Das Abkommen sicherte zahlreiche Begünstigungen zu, und regte dadurch die Ankömmlinge zum Bleiben an. Die Pestseuche 1739 unterbrach die Entwicklung der Ortschaft, aber nach den darauffolgenden Ansiedlungen folgten seuchen- und kriegsfreie Zeiten, friedlichere Jahrzehnte, in denen sich die gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Umstände stabilisieren konnten.

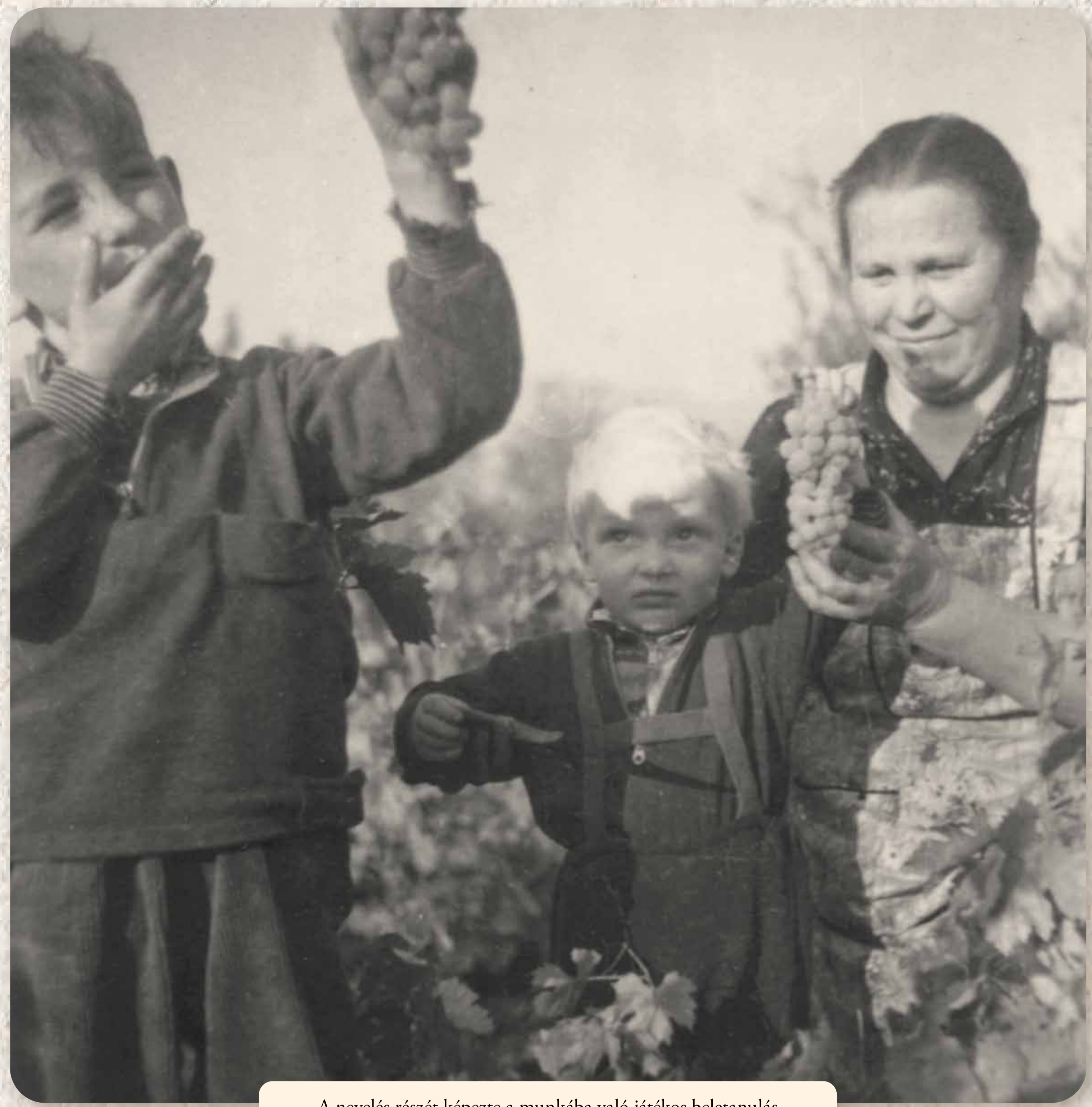
Die geografischen Gegebenheiten von Budaörs begünstigten insbesondere den Weinbau, der im 19. Jahrhundert sich voll entfaltete. Die schönsten Andenken dieser blühenden Kultur waren jene Kelterhäuser und Keller, die im Norden des Ortes ein selbstständiges Dorf bildeten.

Der Blütezeit setzte die Phylloxera (Wurzelreblaus) ein Ende, die gegen Ende der 1880-er Jahre den größten Teil der Budaörser Weingärten vernichtete. In den folgenden Jahren konnte man einen Teil davon erneuern, bzw. es wurden auch neue Gebiete bepflanzt, aber Weintrauben stellte man nur noch für den Eigenbedarf her. Auf den Markt brachte man Tafeltrauben, in erster Linie die Sorte „Tschiri-Tschuri“. Die Landwirte suchten außerdem nach neuen Möglichkeiten zum Lebensunterhalt: Budaörs wurde in den 1920-er Jahren zum bedeutendsten Pfirsichanbau-Gebiet des Landes.

Obwohl die Verbürgerlichung in Budaörs schnell vor sich ging, spielte im Lebensunterhalt die Landwirtschaft eine besondere Rolle. Daneben gab es aber auch eine gut entwickelte Industrie, die Ortschaft hatte kleinere Betriebe und Fabriken: Hölle-Sekt, Eller-Strickerei usw.

A hagyományos népi építészet mára csak nyomokban őrződött meg. Die herkömmliche volkstümliche Bauweise ist nur in Spuren erhalten geblieben.

Tudod-e, hogy dolgozták fel a szőlőt?
Weißt du, wie Trauben verarbeitet wurden?